

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1

B e g r a v n i n g .

Innan kistan sattes på "libören" lades ett lakan ovanpå denna. Därpå breddes ett täcke, dock så, att lakanets kanter syntes vita. Så sveptes tre "lihankle" om. och när kistan bars lågo de på kors över varandra och över kistan. När kistan och processionen nu kommit till kyrkegrinden, mötte klockaren där och tog upp en psalm. Så bars kistan under sång till graven där jordfästningen förrättades. Man var således ej först i kyrkan.

Va där en å dö, så tog de vara på de vattnet de tvättat de döe i.... Va där då nån som kom å sa: "A får ja å de vanned?" Så fick han. Med de skulle va innan de va själaringt.

Fick de vanned, så tvätta de den sjuge me de. Men de fick visst ej slå ut det hur som helst, utan det skulle visst grävas ner.

2566 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

Armarna lades på kors över bröstet och lakan
sveptes om. Var det en man hade han pickelhua på, kantad med
taggig sockerduk. Men va de en gift kvinga så hade hon klud på.

Chanc
St. Hemmet

Koppl. av B. M. Vignat
1929. 2566

3

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNERBOK

L i k k l ä d s e l .

Armarna lades på kors och liket sveptes i lakan som mötte varandra i motveck framtill. För att de hemmavarande skulle få ro för den döde, sattes manknäppenålar på kors tätt om tätt.

Kvingan kläddes med "klud". Mannen med "pickelhua", som var kantad med vitt. (Gubben Berlin, som var en gamaldags man, gick alltid te vardags med pickelhua, och när han gick i kyrkan om söndan hade han hatt utanpå. Inne i kyrkan tog han hatten av men huan fick sitta på.)

Liket kläddes också med svarta band, som lades i figurer "timaglas" "åtaudingar" av synålar eller svarta band av samma utseende som vidstående figur .
Timaglas lades blott för att pryda, som grannlåt.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVMaran.

Över Thors säng hängde en maresten (sten med
runt hål i) Tor hade ibland Maran över sig och skrek alldeles
dj-t ibland om nätterna. Det var en sorts andnöd. Men sedan
marestenen blev upphängd ovan ~~från~~ sängen, blev han fri från den,
~~ty~~ maran ^{ny} köp in i hålet i stenen och där blev ^{den}. Man kunde också
hindra den komma in genom att helt enkelt sätta nyckeln i
nyckelhålet till rummet.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5

Maran flätade svansen på "ögen". Man
hängde därför också en maresten över dem. "Mareflätning."

Skåne.
Lund
1929

Mr. L. H. Vifot
Skåne

Per Thore Thore p. Larsen
född 1837 i gamla Gullerup.

K l ö v a s t e n .

Min morfar hade vad i stan och köpt ett las bräder. Han hade också en brennevinstunna på lasset. Han va gestjivare. ~~och~~ När han kom ve Klauasten (på vägen mot Glemminge?) ^{hände något underligt.} Stenen ligger där ^{i dag} och e fläckt mitt itu.

När han kom körenes så smått, kom där ett fruntimmer. ~~och~~ Han tyckte hon så litt besynnerli ut, forr hon hade så stora bryst. Hon ba om hon kunde få aga:

"Anners Olsen får ja aga?"
"Ja, men harr e så dålli plas!"

Men när han sa de kasta hon opp det ena brystet så det kom opp på ryggen. Han snaska på ögen så de bar iväg.

"Hälsa Råuna forr Bråuna e dö!" sa hon.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7

Men morfar grina och körde å hon fick inte aga.

Så kom han hem. Där va töschemän å de ställde in ögen å morfar slängde si i kakelugnsbänken i stuan.

Tösjemännen kom forr å eda morkesbrö å när de hade ett litta, reste si morfar opp i kakelugnsbänken:

"Kan ni täntja err at när ja kom ve Klau^usten va där ett fruntimmer, som ville aga me mi, men ja tytte hon va så konstⁱ, å så slängde hon de ena brystet opp på axeln!"

"Varför la du na inte aga?", sa mormor.

"Nä. Å så sa hon: 'Hälsa Råuna forr Bråuna e dö!'"

Så hade morfar en gråbrågt katt som satt på syndrebänk och när katten hörde de sista oren sprang han opp och på fönstret så de gick itu och iväg.

Där ble stor uppståndelse. Men de varken hörde eller så katten sen.

(Målet ~~XXXXXXXXXX~~ ki. $\frac{1}{2}$ 5 kallades om vintern morkesbrö men om sommaren midattan.

Syndrebänk sto alltid synnen te i stuan. En smal bänk. Om vintern hade de gässen i den. Samma som gäsabänk men man använde ordet syndrebänk.)

Den stenen, Klavasten, va de ett fruntimmer som skulle slå po Ludarpa klockor. (Löderup) för hon tytte de lydde inte rektet grant.

Så tog hon å ett flettebann la en sten i å skulle slå,

Hon la stenen i men där hon ~~la~~ bāned gick stenen mitt itu så där ble den. och kom inte te Ludarpa kórka.

Nu säger folk Klava eller Klaua men de gamle sa Klöva. (stenen blev Klöva.)

Men där e rektiga fullasti (fölsteg) oppe po När ja va där för sextio år sen.

Båda stenhålvorna ha länge stått upprätt med bara en smal springe emellan men den ena lär ha fallit nu.. En person kunde nått och jämt ta si igenom springan förr.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Carl
Lundstad
F. Lundstad
1929

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hand nr 130. Väst. Skans 9

Hand nr. 130. Väst. Skans 9
Juli 1887 i gamla
Fästningsgården

K i t t e b u s k e .

Tjittebuske sto norre ve Snurran, kruen. Där hade nån dränga sidded å supped en kväll å ^{också} Där va en dräng, som va så där litte jöjed å si. Di hade snackad om busken.

När syppegilled va slut på Snurran gick de var t@ sitt. När han nu skulle gå förbi Tjittebuske sa han:

"Kistena! Kom ska vi dansa!"

Å då kom där ut ett fruntimmer, å hon to honom i famn å dansa me han. Horr dags de va på natten kunne han inte si men de dro både länge och väl.

Han hade ett par granna nya stövla po si så han var grant ekiperad. Å han tyckte de va roligt att dansa så han sjöng och gick an. Men etter hann ble han trött och ville sluta.

Men de dansade te tockana begynte po å gala. De

hörde inte han, men hon sa:

2566

10

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Nu gal hanen den vide
de akta vi inte mer än vi skide!"

Han va nu trött och svetten blöta genom

kläderna.

Men så galde tocken för andra gången. Hon sa:

"Nu gal hanen den svärten
ja dansar ännu me dej Mårten!"

Å tredje gången tocken galde sa hon:

"Nu gal hanen den röe
nu stundar vi te joren alle vi döe!"

Då försvann fruntimmret å han var ensam, men

när han då skulle titta si omkring hade han inga sullor i stövlarna

å inga sockor i hossorna å de hade tad in i bara skinged.

Den mannen hette Mårten Jacobsson och en
sonson till honom Jakob Tuasson tala om det för oss barn ^{enigång} när han kom
till Herrestad. Han sa, att det hade hänt hans farfar. Han bodde i
Svenstorp.

Sen bröd de opp busken i flera omgångar å körde

den till Ysta torg och där brände de opp den. Men om marenen dan
efter stod den lika frisk och grann på samma plats. Men nussier de
ad den e udgån.

Den historien hade nån skrivit i Allehanda men
här e den berättad såsom jag hörde den i min ungdom.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

12

Namnet.

Mén mor var född 1795. Min mors mormor Kersti var 105 år gammal när hon dog år 1800.

Min mormor var gesjivare kärring och därför to hon gärna si en sypp. Därför ville mor inte, att vi barn skulle bli oppkallade efter henne, men så sa mormor:

"Ni bli inte fria förr glytta förrän ja blir oppkallad!"

"Ja men la voss kalla opp nån annars får vi ju stuan full!"

"Nä", sa mor.

Men när mor fått mej, som var det elfte barnet, skulle far gå te prästen och då sa han:

"Ja nu jorr de inte va du sier, förr nu skä mormor bli oppkallad."

Uppf. B. M. Tjefot, Skirups 13

kon. Kersti Thor. Warab's

född 1857 i Gamla Gästg. gård

Tham
Herrestad hd
St. Herrestad bn
1929

M i d s o m m a r k r a n s e n .

Kransen gjordes i ordning av pigorna i mörkningen misommarafton hos nån gamal kvinga. Den sista krans här gjordes i Stora Herrestad var hos Harsens omkring 1854. De gjorde ^{sig} sen men de va sämre. Ja va själv med och gick me kransen.

Pigorna samla ihop ägg på gårdna där de tjänte. Sen blåste de ut äggen och skalen färgades gula (med malaregult, som köptes i stan) samt röda och blåa.

Man hade en hundra stycken ägg. Vart och ett trädess på en färgad ullgarnstråd och för att ej tråden skulle krypa ut ur ägget sattes en fyrkantig bit tyg itrådändan.

Gulan och vitan, som de blåste ut, ~~l~~aktes till eggakagor. Pigorna fick skaffa fläsk.

X Kransen var ej mer än en aln i genomskärning. Själva stommen utgjordes av en pilering. I den var fäst två "böjlar" som korsade varandra. (Fig. 1)
Alla blommor voro konstgjorda utom "student^{er}blommor". Man våga ej ta andra emedan man var rädd att de ej skulle hålla sig friska. Och så länge kransen var frisk hade man anledning att ställa till dans. Pappersblommorna gjordes av färgat papper. fästes vid pileringen med band och och knappnålar. Hela kransen var tät och rund som en bikupa, när den var färdig. Under kransen hängde en höna som i en korg med alla ^{de fjögade} äggen under sig. ^(hängande i hålländerna) Det skulle föreställa att hon låg på ägg.

Så bands en repända i kransen och den hängdes på en lång stång. En tocke sattes ovanpå för att dölja repknuten; och framom och bakom den en "ful" ^(figel). X

Över kransen strödde man också malaregult (det såg ut som glitter, små flagor). När av fruntimmerna

som hade blåst ut äggen, vispade några av vitorna till skum och dängde på kransen så att den skulle bli glansig. Fig. 2 visar kransens ungefärliga utseende.

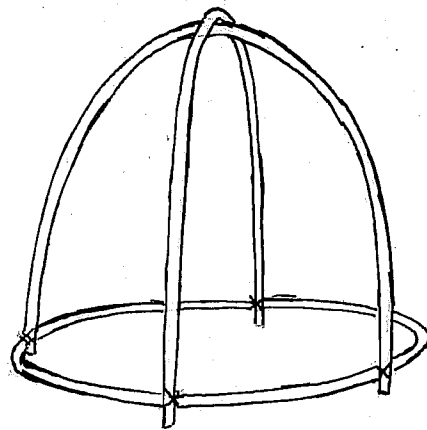

Fig. 1.

2566

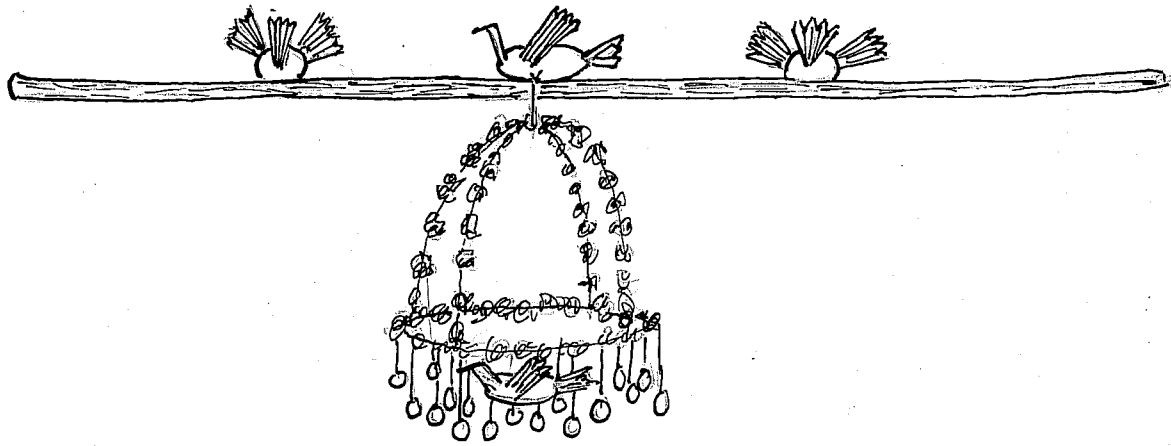

Fig. 2.

Fåglarna, som voro av trä, voro målade röda, gula och gröna men aldrig vita. I sidorna hade de hål att fästa vingar av färgat, blommigt papper. Vingarna "fällades" veckades och ströks med pressejärn för att bli riktigt fina. (Fig. 3.)

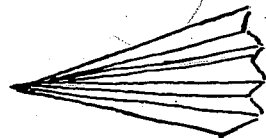

Fig. 3.

När vi på visst "klockeslett" va samlade midsommar dag fingo alla ett stycke fint brö samt fläsk och eggakaga och de en som va så tjock, att man knappt kunde gapa om den. Sen gick man för att "sjunga in" — Men först när mässa var slut efter halv tre.

Främst komo spelmännen. Rusthållardrängarna hade klarinettblåsar och fiolspelare men "hogåra" — drängarna hade ~~endast~~ fiolspelare.

Spelmen voro Kristoffer Rumelius och

hans broder, samt på slutet den krokryggige Plomgren.

Rusk kom senare.

Rusthållardrängarna gingo med en
krans och hogåradrängarna med en och naturligtvis
skulle den ene kransen vara finare än den andre ;
men rusthållardrängarnas blev alltid finast.

Det var sålunda två tåg i byn mid-
sommardagen. Rusth.-drängarnas, som gingo till rusth.
och hogåradr., som gingo till hogårabönderna.

Efter spelemännen kom två "kransa-
drängar" med kransen på en stång mellan sig. De följ-
des av två "kransapior" Baktefter gingo parvis dräng
och piga helst fästeman och fästemo.

x	x	x	x
x	spelemän.	Kransa drängar	x Kransa-
	(K)	med	pior.
x		kransen.	
			x x x x x x x x
			Drängar och pior i par.
			x x x x x x x x

De som ville av drängarna buro "örtakåstar"

En pion och lavendel i handen. Kransadrängarna måste ha sådana.
sådana.

Blommorna fick piorna skaffa, och det kunde vara svårt
vara svårt nog. Men alltid hade bönderna dessa stora röda
pioneblommor vid sina gårdar.

När de gick mellan gårana, hade de kran-
sen nere och först framme vid gårdsporten lyftes den opp.

De dansa och sjöng hela vägen och mer en-
dels "va de fulla så de vingla hid och did."

Inkomna i stugan fick kransen ej sättas
ner på golvet. Den hängdes opp över stueboret, och sen van-
kades traktering. På de rika gårdarna lämnades på senare
år penningar, men i allmänhet trakterades med brännvin och
matvaror.

Hogåradrängarna gingo först till Herrgården
men rusthållardrängarna gick först till Mårten Larsson på
No. 14 eller också till Jöns Jörens och därefter opp till
herrgården.

niågot av
På dessa ställen "sjöngs kransen in" vilket betydde att det följande gillet skulle hållas där.

Sen skulle ju kransen gämmas i åtta da, och för att den skulle hålla sig frisk hängdes den på stickor i brunnen. Rusthållardrängarna brukade ha sin i brunnen på den största gården i byn, på no. 14.

Efter åtta da, en lördag eller söndag kväll, samlades man igen till dans på den gården, där man sjungit in. På no. 14 fick man hålla till i stugan, men räckte ej det utrymmet, dansade man på logen.

Vid gillet revs kransen itu. Hönän fick stanna på stället ~~där~~ man sjungit in. Mårten Larsson på no. 14 hade väl haft en femton sexton högnor under årens lopp. Men de övriga "fularna" och kransastången hörde drängarna till och togs hem för att användas nästa år.

Drängar och pigor hade alltid frimånda
efter ~~drängarna~~ *kransgillet.*

Kransadrängarna voro klädda i den vanliga dräkten med vita byxor och bara skjortärmar. Hals-torkled var av rött eller blårandigt silke. Snibbarna hängde ner på bröstet. "Justicked", västen med två rader knappar. Gårasönerna hade västan med silverknappar. Kransadrängarna buro under gillet örtakåsten som tecken på sitt uppdrag.

Gårasönerna fick inte följa med i ett kransatåg. Det var de drängar som tjänste hos rusthållaren. "Nä de fick inte lua po gaderna, men dansa jore de. Äinte gick de in å sypp me folket- de va de forr fina te."

Pigornas skor voro lärskor med röda tungor Bomullsband i lyckor till "bannros".

Pigorna voro liksom drängarna barärmade. DE voro i övrigt klädda i räd pells med vit ruta framtill med i rött utsparat namn och årtal.

Pigorna gagna pels till misommarafton. Men sen fick de ej komma me pels längre.

Sagesmannen, Mor Thor, har själv deltagit i ~~den~~
ovan skildrade kransagille i Stora Herrestad by.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

23

När man skar elle "huggde", si så läste
man för att stämma blodet. Men glömt vad som lästes.

2566

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVH å r k l ä d s e l .

Här va kvingans hår flett och ej som på
vesterlen klippt. En kvinga frå vesterlen va stubbhårad.

Va där en pia eller tös, som felgick si,
så klipptes den ena hårflettan å. Var det en påg hon fikk klipp-
pte de å flettan ve högra sian. Var det en tös -- vänstra
sian. Då jag var åtta år gammal. Ej sen.

2566

B a k .

Om brödet var oppslat och där då kom mer än en finger i degen betydde det äldre persons död. En finger betydde att barn skulle dö.

Moran bruka stå ve ugnen å hon förde bröen in. En bosvisja sattes i holed forr att man skulle se. Man baka ju om natten.

V å r t o r .

När de hade ett lyde som en värta så satte de en ärta på. Den släppte de sen i en brönn. De jore ja, men de hjalp inte. Väktarens kvinga sa: "Men nu ska ja sätta nåå på bored, de ska stå på en tallrik, å du ska smida de po, å så ska du gå te en jorfaster sten å legga de. Å du ska inte räkna fjeden forr så länge ska du leva som du går tebaga. "Gå tianes" sto de po en lapp. Unner tallriken lå en kniv att grava me, å en bid spegefläsk. Ja geck te en jorfaster sten ve Robertsdal, Ja hade när gåd baglänges ända himm.

Den stenen fick ja allri gå te mer, sa kvingan efteråt.

2566

S k r i g e t .

Ha hade en pågsom va så där en åta^{är} när han
begannte skriga. (Han var född den 21 nov. 66.) De begannte ve 8
eller 9 tiden, och han galde te 4, å ja motte opp å springa me
Han. Ja hade när allri klärna å mi om nätterna forr de här
skriganet.

Där las kniv i vaggan. Ingen nytta.

Vi gick o to på ställena. Ingen nytta§

Ja hade en tjänstetös hon sa: "Min mor har
sagt : lägg jor frå kyrkegären i vaggan! "

Ja to i en vante å lannorr, å när ni dygn va
gåna gick ja did igen me de. Men de jore ingen nytta.

Då va där nån som sa: "Du har bledd rädd forr

nåd!"

"Forr va då?" sa ja.

"Ja de ved ja inte."

Men så va de den där väktaren Nils Eriksson.

När han hade kommit förbi på nätterna, hade han sett, att där va tänt, å han hade snackat om de forr sin kvinga. Kvingan sa: Du får ej si nåd ti na men skrämna ve fönstret!

"A fan", sa han, "inte kan ja de."

Väktarens kvinga var mycket vidskeplig.

Hont de va en kväll ja sad å löste pågen -

han va ju svept, så skregs de: "Mor Thor! E mannen himma forr Alfred har bruded benet?" Alfred var min älste påg. Ja skreg te å to glutten te brustet, å då to glytten ve å patta å sen skreg han inte mer.